

Snášenlivost antidepresiv a mechanismy jejich nežádoucích účinků s ohledem na jejich použití u onkologicky nemocných

Jan Juřica

Farmakologický ústav LF, Brno

Ústav farmakologie a toxikologie, FaF, Masarykova univerzita v Brně

Masarykův onkologický ústav, Brno

Antidepresiva představují základní a efektivní terapeutický přístup nejen v léčbě depresivních poruch, ale v rámci komedikace i v řadě jiných neuropsychiatrických onemocnění. V rámci tohoto přehledového článku jsou shrnuty nejčastější nežádoucí účinky nejčastěji používaných antidepresiv v České republice s ohledem na onkologické pacienty a jejich specifické potřeby a zranitelnost. Tyto nežádoucí účinky mají většinou zcela logické vysvětlení na základě jejich receptorového profilu, popř. farmakokinetiky. V tomto kontextu jsou sumarizovány i výhody a nevýhody těchto osmi vybraných nejběžněji používaných antidepresiv u onkologických pacientů především z pohledu snášenlivosti a jejich žádoucích i nežádoucích aditivních efektů.

Klíčová slova: antidepresiva, onkologie, snášenlivost, trazodon, mirtazapin, vortioxetin, venlafaxin SSRI.

Tolerability of antidepressants and mechanisms of their adverse effects with regard to their use in cancer patients

Antidepressants represent an essential and effective therapeutic approach in treating depressive disorders and many other neuropsychiatric diseases. This review article summarises the most common adverse effects of the most commonly used antidepressants in the Czech Republic with respect to the frailty of cancer patients and their specific needs. These side effects usually have a completely logical explanation based on their receptor profile or pharmacokinetics. In this context, the advantages and disadvantages of these selected most commonly used antidepressants in cancer patients are summarised, especially regarding their tolerability and their desirable and undesirable additive effects.

Key words: antidepressants, oncology, tolerance, trazodone, mirtazapine, vortioxetine, venlafaxin, SSRI.

Úvod

Velká depresivní porucha je celosvětově jednou z nejčastějších psychiatrických onemocnění. Není překvapením, že prevalence deprese u onkologicky nemocných je vysoká a pohybuje se nad 10 % (1, 2) a spolu s úzkostí je nejčastější neuropsychiatrickou komorbiditou u nádorových onemocnění (2). V nedávné studii provedené v průběhu pandemie covidu-19 dokonce byla prevalence deprese u onkologicky nemocných až 33 % (3), v přípa-

dě pacientů v paliativní péči může dosahovat téměř 50 % (4). Deprese také zvyšuje mortalitu u onkologicky nemocných – metaanalýza 25 studií odhalila, že lehká nebo těžká deprese zhoršuje prognózu nemocných a zvyšuje úmrtnost až o 39 % a že ti pacienti, u nichž se projevuje i pouhých několik depresivních příznaků, může riziko úmrtí zvyšovat o 25 % (5, 6).

Přes nesporné úspěchy nefarmakologických přístupů (psychoterapie a kognitivně behaviorální terapie, terapie radostným po-

hybem, fototerapie, elektrokonvulzivní léčba u nejzávažnějších farmakorezistentních stavů) představují antidepresiva základní a efektivní terapeutický přístup. Hledají se nová léčiva, nové možnosti a mechanismy zásahu do neurobiologie deprese, dokladem jsou např. glutamatergní mechanismy působení využitelné i v klinické praxi. Nezbytným základem je však efektivní a smysluplné využití doposud známých léčiv, při znalosti jejich výhod a nevýhod napříč jednotlivými skupinami. V rámci

doc. PharmDr. Jan Juřica, Ph.D.

Farmakologický ústav LF, Masarykova univerzita, Brno
jurica@med.muni.cz

Převzato a rozšířeno z: Psychiatr. praxi. 2022;22(3):150-156.

Článek přijat k publikaci: 10. 4. 2023